

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Joh. Jonstoni Thaumatographia Naturalis

Jonston, Jan

Amstelodami, 1661

Thaumato-graphiae naturalis classis prima in qua coeli admiranda

urn:nbn:de:bsz:31-97032

THAUMATO-
GRAPHIÆ
NATURALIS
CLASSIS PRIMA
IN QUÆ
COELI
ADMIRANDA.

Sursum ingentia spatia sunt, in quorum possessionem animus admittitur: at ita, si minimum secum ex corpore tulit, si sordidum omne detersit, & expeditus, levisque, ac contentus modico, emicuit. Seneca, natur. quæst. l. i. præf.

A

SYL-

S Y L L A B U S
CAPITUM ET ARTI-
CULORUM.

Caput I. De Mundo.

Articulus I. De Mundi
creatione.

2. De partibus Mundi, & digestionibus.
3. De unitate, figura, & anima Mundi.
4. De duracione Mundi: preterita & futura.
5. De Occulitibus corporum qualitatibus.
6. De Dei erga Mundum providentia.

Cap. II. De Cælo.

Cap. III. De Stellis.

Articulus I. De Stellarum
viribus, & nutrimento.

2. De Stellarum fixarum
luce, magnitudine, &
motu.

Cap. IV. De quinque mi-
noribus Planetis.

Cap. V. De sole.

Articulus I. De magnitudi-
ne, & unitate Solis.

1. De Solis luce, & Ec-
clipsi.

3. De motu Solis.

4. De dierum, & no-
ctium inæqualitate.

5. De quatuor anni par-
tibus.

6. De umbra Solis.

7. De Solis in inferioribus
influxu.

Cap. VI. De Luna.

Articulus I. De Luna ty-
pis, & lumine.

2. De macula, & Eccli-
psi Luna.

3. De Luna in inferioribus
influxu.

Cap. VII. De Stellis
novis.

Cap. VIII. De præ-
dictionibus Astrologi-
cis.

ADMI-

ADMIR

DE

Ter Maximo a
gimus. Hiltor
penes Majen de
memotiz Apoll
scopum mentio
bit. Diæamin
confinitio: exp
lib. de subtil.)
eadem facilitate
confirmatio. O
do & falsa Aud
tiam Si quid est
praditus efficit
tius & sapien
ere caelestia. Er
consilio prudent
vel esse nisi DE
Nihil, & factum
conatus Empedoc
Male etiam in Pla
factus est mundus,

ADMIRANDA COELI.

CAPUT I.
DE MUNDO

ARTICULUS I.

De Mundi Creatione.

Niversum hoc corporum syste-
ma ^{us} est Pythagoræ. Mun-
dum à pulchritudine Latini dixere.
Æternum voluere Ocellus (de uni-
verso) Aristoteles (lib. 8. Physic.)
& alii; creatum nos in principio à
Ter. Maximo asserimus, & fide condita secula intelli-
gimus. Historia penes scripturam est, perfectissima
penes Mosén delineatio, Genes. 1. Nec Galeni, nec
memoriæ Apostolorum, cujus apud Turribium Epi-
scopum mentio, censoria virgula, quicquam deroga-
bit. Dictamina Spiritus Sancti falsitatis nesciunt tangi
confinio; expers erroris divina scientia. Cardani (in
lib. de subtil.) ex falsedine matris deducta æternitas,
eadem facilitate rejicitur, quâ proponitur. Imbecilla
confirmatio. Omnia pura esse facta per initium; ad-
do & falsa. Audacter ex Stoicis Chryssippus apud Laer-
tium. Si quid est quod efficiat ea que homo licet ratione
præditus efficere non possit: id profecto est majus & for-
tius & sapientius homine. Homo autem non potest fa-
cere cœlestia. Ergo illud quod hæc efficit hominem arte,
consilio, prudentia, potestate superat. Quid igitur po-
test esse nisi D E V S: Factum autem hoc quicquid ex
Nihilo, & factum verbo Fiat. Falsus de atomorum
concursum Empedocles (de materia & quantitate coarctus.)
Male etiam in Plutarcho. Essentia & materia, ex quâ
factus est mundus, non procreata, sed semper parata mo-

litori fuit, obsecundansque ut eam componeret & digereret, & ad suam, quoad fieri posset, formaret effigiem. Nil erat cum DEO, antequam quicquam esset, quod non fuerit DEVS. Hic vocat ea quæ non sunt, tanquam sunt. *Hermes in Pimandro.* Mundum uniuersum verbo non manibus fabricatus est opifex. Sex diebus hæc perfecta tradit *Moses*, doctrinæ & ordinis, ut quibusdam videtur, causa. *Augustino* simul & in momento omnia creata sunt. Subtiliter *Philo de Mundi opificio.* Mundum sex diebus factum, ait *Moses*, non quod temporis spatio opus habuerit conditor DEVS; (Deus enim non iussu solum, sed & cogitatu operari creditur) sed quia opus erat res creari quodam. Ordini autem numerus est proprius, & senarius inter numeros lege natura aptissimus generationi est. Nam post unitatem primus occurrit perfectus, constans partibus, è quibus conficitur, è ternione sui dimidia, & binario parte tertia, & unione parte sexta, è masculina, & feminina natura præditus. Quod attinet tempus creati, Autumnus quibusdam placet (ex festo collectionis frugum in exitu anni, & mense Tisri Septembri respondente, colligitur. *Bartolin. cap. ult. gener. Phys.*) Ver quibusdam. *Ambrosius in Hexamero.* Inde oportebat Mundi exordium capi, ubi erat opportuna omnibus verna temperies. Vnde & nascentis mundi imaginem annus expressit, & post hyernas glacies, atque hyemales caligines, serenior solito verni temporis splendor elucet. *Marianus Scotus*, diem Dominicum ponit xv. Calend. Aprilis. *Macrobius* genituram describit. Mundi ingenitura, (verba eius sunt) Aries medium tenebat cælum, Cancro gestante Lunam. Sole oriente cum Leone, cum Mercurio Virgine, Libra cum Venere, Marte cum Scorpione. Sagittarium Iupiter obtinebat, & Saturnus Capricornum. Dicamus nos cum *Firmico.* Certum non esse diem ejus ortus. Tempus enim hoc mutatur locis; nec ullum tum. Omne seculare cum mundo cœpit. Finem si spectas, gloria Supremi est, & usus hominis. Quo me verto, exquisita sapientiæ, bonitatis, & potentia conspicio insignia. Sejunguntur hic

hic continetur, ita
sapientia. Actio
nitas, Nec se
venit; inde pot
perfectio, huic
sunt, ad DE

De par

DE materia
cui. Co
menta, in ad
cella fossilia;
Saturna. Ma
ciusere sapient
Simplex cælu
lemena, inop
sine vna fossi
vitâ & sensu b
tatione Horum
mus in macro
haberi potera
recipere. Ita
creto firmata.
bona. Modu
Laetium inte
DEVM in prin
per actem in a
continetur, ita
tale semen reliq
operi materiam
nem. Deinde p
Igenem. Aquam
gissu eo iegu
in abisso & aqua
na virtute existen

hic contraria, ita ut vinculis mediis copulentur; hinc sapientia. Actiones ordinatissime recurrunt; inde Virtus. Nec senectus, nec mutatio, nec lassitudo obvenit; inde potentia. Sufficiens unicuique rei data perfectio, huic acquiescit; inde bonitas. A DEO sunt, ad DEVM tendunt; inde gloria.

ARTICULUS II.

De partibus Mundi, & illarum digestionibus.

DE materia ejus non est quod multum simus solliciti. Continet cælum cum stellis sub cælo, Elementa, in aëre Meteora, in aqua pisces, in terræ recessu fossilia; plantæ, animalia, homo in superficie. Summa. Materialia sunt, & corporea, quæ huic includere sapientes. In illis omnibus concinna est veritas. Simplex cælum putatur, ad missionem ordinantur Elementa, imperfectè miscentur Meteora; perfectè sed sine vita fossilia; cum vita Plantæ, sed sine sensu; cum vitâ & sensu bestię, sed sine ratione; cum vitâ, sensu, ratione Homo est, omnium compendium, microcosmus in macrocosmo. Perfectio tanta quanta à rebus haberi poterat; majorem potest dare opifex, non res recipere. Scalig. exerc. 249. f. 3. Bonitas supremi decreto firmata. Genes. 1. v. ult. Vidit, & ecce omnia bona. Modum digestionis tantæ machinæ Zeno apud Laertium inter Philosophos prodidit, nimirum DEVM in principio dum apud se esset, essentiam omnem per aërem in aquam convertisse. Et ut in foetu semen continetur, ita DEVM, qui seminalis mundi ratio est, tale semen reliquisse in humido, quod facilem aptamque operi materiam præberet, ad rerum deinceps generationem. Deinde progenuisse primum Elementa quatuor, Ignem, Aquam, Aerem, Terram, &c. Verius Trifingistus est ἰσπῶ λόγῳ. Erant, inquit, tenebræ infinitæ, in abyssu & aqua, & Spiritus tenuis intelligibilis divini virtute existentia in Chao. Sublata igitur est sancta

6 ADMIRANDA

lux, & congelata sunt, ac firmata Elementa inferius ex humida substantiâ, & dii omnes amplectuntur, adamantque seminalem naturam. Cumque omnia essent indirepta & incomposita, separata sunt; levia in altum, gravia in imum, in arenâ humida, divisi omnibus per ignem & appensis Spiritu ut vehantur. Et apparuit cœlum in circulis septem, & dii aspectibus astrorum apparentes cum suis omnibus signis, & distinctus & cum deis, qui in ipso sunt, & circumscriptus est ambobus aere circulari vago Spiritu divino vectus. Protulitque unusquisque Deus per propriam virtutem, quod imperatum fuit ei; nataque animalia quadrupedia, reptilia, aquatica, volucra, omnisque satus seminalis: & fœnum & flores, omnisque herba, semina regenerationis in se ipsis continuerunt, & generationes hominum ad cognitionem operum divinatorum, &c. At verissimè Moses, Genes. cap. 1.

Prima dies cœlum & terram lucemque creavit:

Altera distendit spatium, discrimen aquarum:

Tertia fecerens undas, dat gramina terris:

Quarta creat Solem & Lunam, cœlestiaque astra:

Quinta dedit pisces, eadem genus omne volantum:

Sexta tulit pecudes, hominem quoque, quem DEVS ipse

Condidit, inde operis requies lux septima fulsit.

Dannens in Phys. Christiana.

ARTICULUS III.

De Vnitate, Figura, & Anima Mundi.

Vnum Democrito & Empedocli ex minutis quibusdam, & infecabilibus seminibus alios subinde Mundos nasci. Hinc querela Alexandri, quod ne uno quidem sic positus. Infinitos successivè statuit Origines (ὡς ἐξ ἀρχῆς.) Elementarem singulis septem millenatis condi, cœlestem intra annos quadragies novies millenos. Sabbathum quippe terræ, & annum jubilæum septimo quoque anno, & anno demum

num quadragesimo nono recurrere solitum. Tangit hanc sententiam Leo Hebraus *Dialog. de Amore*, dum inquit, *Mundus inferior ex priscorum Theologorum sententia, septem millium annorum spatium generatur, corrumpitur, renovatur.* At quia nil tumultuariè in eo volvi videmus; nec extra eum positum quicquam, quorsum egredieremur ex ipso? Certè desiderio finis, eadem semper in termino cogitationis occurrit quæstio. Vnicum igitur dicimus. Figuram ejus ad pelliculæ extensæ modum planam, & late portectam voluit *Basilius*. Plato ad figuræ similitudinem circumvexam & multis angulis fastigiatam undique accedere. *Sanchuniates Beritis* antiquissimus Phœnicia: rerum scriptor, *ὁμοιον τῆ ἀπὸ γῆρας*. Itaque initis & orgiis Bacchi, ovum tanquam imago mundi religiosissimè colebatur. Quidam litteræ ω, in quâ extremum lineamentum Oceanum representet. *Dalechamp. ad lib. 2. Plin. hist. cap. 3.* In speciem orbis absoluti globatum esse, non tantum nomen, & consensus mortalium orbem appellantium; sed oculorum quoque probatio, quod convexus mediisque quacunque cernatur, ostendit: *Plato. A quo animante omnes reliquos contineri voluit animantes, hunc eâ formâ figuravit, quâ unâ omnes reliquæ formæ concludantur.* Animal eum esse sensu, & ratione præditum *Stoici* voluerunt. Inde nata descriptio per partes. *Stella*, (inquit *Plutarchus* de facie in orbe *Luna*) sicut oculi lucentes in facie universi orbem suum peragunt. *Sol* vi præditus cordis; *Vt hoc sanguinem & spiritum: sic diffundit ex se vegetantem calorem & lucem.* *Terra & Mari* *Mundus* ut animal ventre & vesica utitur. *Luna* inter solem & terram, ut inter cor & ventrem, velut jecur, aut aliud molle viscus est, & respirations illius excoctione aliqua, & purgatione attenuans diffundit. Eleganter, haud verè. Nulla certè huic ex noto genere anima. Si quam adscribimus, vis quædam diffusa erit, rebus omnibus communis; proportionem animâ dicemus. Quod enim illa in corporibus, hoc ipsum vis in universo dispersa. *Combach. in Phys. cap. de Mundo.*

NDA
ata Elementa inferiora
es amplectantur, ali
umque omnia essentia
sunt; levita in altum
la, divisio omnibus per
ebantur. Et apparuit
dellibus astrorum app
distinctus & cum deis
us est ambus aera cor
us. Protulitque unam
tem, quâ temperatam
pedia, reptilia, aqua
minalia: & sanum &
regenerationem in se ipsi
minum ad cognitionem
ssimè *Moser*, *Gene*

ucemque creavit:
rimen aquarum:
aminat terris:
n, callesque astrâ:
nus omne volantum:
quoque, quem DEVS
lux septima falsi.

III.
Anima Mundi.
bli ex minutis quibus
minibus alios subinde
lexandri, quod ne uno
excellivè statuit Origines
singulis septem mil
tera annos quadragies
quippe terræ, & an
que anno, & anno de
mum

ARTICULUS IV.

De duratione Mundi præterita, & futura.

DVratio Mundi, & præterita, & subsequens à multis inquisita; nihil constitutum certi. *Ægyptii*, jam olim 48000. annorum historiam venditabant, *Chaldæi* 470000. Inde Orientales 700000. *Ægyptios* dissensus convincit. Viginti millia *Soloni* quærenti unus retulit; alter tredecim, *Herodoto*. *Chaldæi* intra 48863. octingenta triginta duo tantum, extitisse luminaria, asserunt: nugæ esse Vranologia ostendit. Absque hoc foret, *Diodorus* tamen *Augusti* ætate, per vestigatâ summâ *Ægyptiorum* antiquitate, vix quatuor comperit millia. *Calisthenes Aristotelis* ex sorore nepos, *Chaldæorum* non duo millia; refert id *Simplicius*. Inter nostros Chronologos incerta Christiana Epochæ, nec datur tam illustri radius, qui nebulas discutiat. *Abraham Bucholzerus* cum *Mirandula*, & *Reusnero*, conditum ante Epocham dictam annis 3970. asserit, *Buntingius* 3968. *Mercator* 3967. *Scaliger* 3947. *Beroaldus* 3929. *Brughtonus* 3928. *Pareus* 3927. *Pavellus* 4022. Penes *Scaligerum* hætenus palma; sed & ejus imperfectio, à *Pavello* ostensa creditur. Major de fine incertitudo. *Macrobius* 15000 annorum spacio eum definit. *Orpheus* 120000. *Cassander* ad tricies sexagies centena millia computat. *Berosus* ex testimonio *Senecæ* arsura terrena contendit, cum omnia in Cancro convenient sydera; futurum in Capricorno diluvium. Inter Christianos *Liborio* annus 1666. placet. *Rosino* 1656. (*Libav.* in declam. de comet. anni 1604) *Cusano* 1700. vel saltem spacio 1734. antecedens. *Vi post primum Adam* (verba *Cusani*) venit in trigesimo quarto jubileo consumptio peccati per aquam diluvii, in diebus *Nohe*, juxta *Philonem*: ita conjicimus, quod post secundum *Adam* in trigesimo quarto jubileo venit consumptio peccati per ignem. (*Nancelio citante in Analog. Microcosmi. cum Macrocosmo l. ult.*)

Augustus

Augustinus, &
 nitam approba
 non ante an
 Chronolog. cap.
 aliquor quida
 ter *Copernicus*
 re ista, quia n
 nec hominis
 restare tempo
 nate de mund
 ri sunt; & re
 Inecetum ut
 la: *Colum*
 cedentia sig
 Modum in
 sentire viden
 pra altitudin
 (*Petrus Cos*
 Plato univer
 dum diluviu
 Verè enim
 ignis reseruat
 tiam Mund
 vimus, du
 cum *Apost*
 immutatio
 Omne anim
 homo infens
 Sed illi quop
 dam novi sat
 quod inno
 censura Tat
 statui? ego
 ego corruptibi
 venire? Ego

aterin, & futu-

as, & subsequens à mul-
 titudine certis. *Ægyptii*
 historiam vendebant,
 ales 700000. *Ægyptios*
 millia *Solani* quereñi
Herodotus. *Chaldae* in
 10 tantum, exticisse lu-
 e. *Vranologia* ostendet.
 men *Augusti* aetate, pec-
 antiqumitate, viz quæ
Aristotelis ex sorore
 illia; refert id *Simpli-*
 os incerta *Christiana*
 adius, qui nebulas di-
 cum *Mirandula*, &
 dictam annis 3970
 3967. *Scaliger* 3947.
 8. *Pareus* 3927. *Pa-*
 haetenus palma, sed
 lensis creditur. Major
 000 annorum spacio
 assander ad tricies se-
 Bersus ex testimonio
 cum omnia in *Can-*
 in in *Capricorno* dilu-
 vio annus 1666. pla-
 declam. de comet. anni
 spacio 1734. ante-
 verba *Culani* venit in
 proprio peccati per aquam
Philonem: ita confes-
 in in *trigesimo* quarto ju-
 er ignem. (*Nancelii* et
Macroscymus l. ult.)
 Aug^o

C O E L I.

9

Augustinus, & *Lactantius* sex millibus annorum desini-
 nitam approbant domum. Incertus *Alstedio* terminus,
 non ante annum Christi 2694. certum (in *Thesaur*
Chronolog. cap. 6. & Diatrib. de mille annis) *Chiliades*
 aliquot quidam amicus somniat. Aliter *Napeirus*, ali-
 ter *Copernicus*. Quid nos ad hæc; Non hominum dice-
 re ista, quia nec seruari, nec scire, nec Angeli norunt,
 nec hominis novit filius. In suâ hæc pater servavit po-
 testate tempora. Verè *Thom. Omnes qui volunt determi-*
nate de mundi sine loqui, tempus præfigendo, falsi reperi-
ti sunt; & reperiuntur in futurum, qui hoc prænunciant.
 Incertum ut ut tempus, at certus interitus. *Sacra oracula:*
Cælum, & terra transibunt: Lucæ 21. 23. Antecedentia
signa Christus apud Matthæum 23. prædixit.
 Modum in diluvio, & *ἐκ τῶν ὑψῶν* postere *Stoici*; con-
 sentire videntur *Ebrai*. Nam quadraginta cubitos su-
 pra altitudinem montium elatum iti mari astant.
 (*Petrus Comesor apud Nancelium.*) *Aristoteles*, &
Plato universaliter negant: *Christiani* ex sacris mun-
 dum diluvio interuisse notum, posterius expectatur.
 Verè enim *Petrus 2. cap. 3. Cæli qui nunc sunt, & terra*
igni reservati in diem judicii. An verò alter per essen-
 tiam *Mundus* futurus sit; an renovatus hic, in quo vi-
 vivimus, dubitatur. Figuram mundi transcurtam di-
 ctum *Apostolo*: *Sancti Patres Basiliius, Eusebius, &c.*
 immutationem innuunt; & nomine porticus *Seneca*
Omne animal ex integro generabitur, dabiturque terris
homo inscius scelerum, & melioribus auspiciis natus.
Sed illis quoque (addit) innocentia non durabit, nisi
dum novi sunt: cito nequitia surrepet. Discetramur,
 quod innovationes aternas facit, nos non admittimus,
Censura Tatiani adversus gentes. *Corpus aliquis DEVM*
statuit? ego incorporeum. Incorruptibilem Mundum?
ego corruptibilem. Exulsionem per vices temporum ad-
venire? Ego semel & in unversum:

A 5

AR

ARTICULUS V.

De occultis Corporum naturalium qualitatibus.

DIxi naturalia corpora mundo contineri, jam ita ordinata dico, ut & propriis quæque gaudeant & in quibusdam participant. Natura omnibus indita, loco continentur, tempore mensurantur, numero definiuntur, oriuntur, intereunt, moventur, augentur, minuuntur, agunt, patiuntur. Admirandæ inter cætera qualitates occultæ; secundum quas vel consensus est in rebus, vel pugna & dissensio; Sympathiam, & Antipathiam dixere Philosophi. Harum causas primæ & secundæ qualitates ignorant; exempla per universum naturæ sparsa campum. Infans Elephas ariete confpecto mansuescit, viso ringitur Rhinocerote. Ovium à Lupo admorsarum carnes teneriores, sed lana earum etiam texta pediculos gignit. Exanimata ferè jumenta, & extincti viribus homines, objectu panis revocantur. *Peucez. de divin. sect. de Astrolog.* Moritur Porphyrio conspectâ meretrice. Pici herba cuneos adactos expellunt. Dictamno cervus extrahit sagittas. Tarantulæ venenum certo Musicæ sono, & admorsorum ad numeros depellitur saltu: *Alexander ab Alexand. lib. 2. genial. dierum.* Ad se ipsam præsentiam multis excussus sudor. *Quercetan. in diatica:* ad phormingis sonum urina. *Scalig. Exer. 344. sect. 6.* Malorum aspectu quidam è convivio exactus est, si *Quereptano* credimus. Pueri cuidam ovis comestis labia intumescabant, facies nigris conspergebatur maculis. *Marcell.* Monachus apud Lusitanum rosæ exanimabatur odore. Panes, & carnes alter abhorrebat, solis nutritus ovis. Vetulam in convivio cum quidam conspiceret, non tulit; cumque vi cogeretur, pro mortuo elatus est. Exanimatus quidam ad capillitii compturam. *Demonhon Alexandri* structor in sole, vel balneo algebat in umbra calebat. Idem cuidam morioni adscribitur, qui æstate pellibus se vestiebat, nudabat hyeme. Ca
nis

nia Pontani gallo
dians nervos testu
Cum vero jam
rent, tacuit. Ca
thia rerum. Ca
tamen insignes
congruunt, &
rium occultarum
tione opus insig
rum ornatum e
& argento vivo
noscia, scriptu
to sublatam,
ubertius prov
ceptis: i
symposio act
tamina. Vana
rius lib. 1. dis

De D

Non suff
nisi sub
ergo subdidit
bus conservat
positio, uni
constituuntur
exquisite
serta providen
ut ludas, joci
cam annum S
letus apud A
negens ullam
vum, incuria
qui esse, &
bus, terrenoru
& terrestribus

nis Pontani gallorum rejiciebat carnes : Scholtzii audiens nervos testudinis intendi, miserè lamentatus est. Cum verò jam in concentum redacti, numerosè sanarent, tacuit. Cætera non tango. *Libavius de Antipathia rerum.* Causa horum omnium occulta, Constat tamen insignes ab iis ovis qualitibus, quæ & formis congruunt, & horum vi cientur. Cognitio verò virium occultarum pars Magiæ naturalis est, in qua cautione opus insigni. Multi vana, falsâ, superstitiosa, harum ornatunt titulo. Heliotropium facere invisibiles, & argento vivo inter duas posito cannas impediri veneficia, scripsit *Alvernus lib. de universo.* Rutam furto sublatam, & Ocimum cum conviviis plantatum uberius provenire, reliquit *Triesius de Damonum deceptionibus;* addidit, septem certæ herbula grana in symposio acta convivas ad sanguinea provocare certamina. Vana hæc, refutantur dum ostenduntur. *Delrius lib. 1. disquis. Magic. cap. 3.*

ARTICULUS VI.

De Dei erga Mundum providentia.

NON sufficiebat Supremo hæc omnia produxisse, nisi sub ejusdem manerent gubernio. Providentiæ ergo subdidit. Hinc substantiarum, & virtutum in rebus conservatio, omnium pro libertate voluntatis dispositio, universorum sapiens ordinatio. In ea fines constituuntur legitime, media ad finem disponuntur exquisitissime, disposita diriguntur sapientissime. Afferta providentia hæc à Stoicis, sic crebro, sic valide, ut ludus, jocusque adversariis fuerint, qui hanc *sauidicam annum Stoicorum* appellabant. Pulcherrime *Epihetus* apud *Arrianum* Quod ad DEOS attinet, sunt qui negent ullum Numen esse sunt qui esse docent, sed ignavum, incurium, & nulli rei providere. Sunt tertii, qui & esse, & providere, sed non nisi magnis & celestibus, terrenorum autem nulli. Quarti, & celestibus, & terrestribus, sed universis duntaxat, non autem singulis

gulis & unicuique seorsim. At quinti, in qua parte Vlyffes & Socrates asserunt, statuuntque QVOD TE O DEVS, NEC IN MINIMO MOTV LATEAM, AVT FALLAM. Nihil igitur fortunæ in hoc corpore loci, nihil temerario, cæcoque impetui. Spargit æterna illa lux quaqua versum suos radios, & uno eodemque ictu sinus omnes, & abyssos penetrat cæli, terræ maris: nec præest solum divinitas hæc rebus omnibus, sed inest.

CAPUT II. DE COELO.

Primum inter corpora locum cælo dedere sapientes; tum quia simplex, tum quia supremo positum fastigio principatum obtinuisse videbatur. Eandem cum sublunaribus habere naturam, scripsere quidam: nec injuria, Panni instar veterascere asserit scriptura *Psal. 102.* & videtur novarum stellarum innuere generatio. His, totum hoc spacium, quod à terra ad stellarum fixarum locum porrigitur, aère confectum est, tanto subtiliore, leviore, & calidore; quanto ad illum accedat propius, &c. Molem si attendis, maximum inter cætera corpus cælum est; terra putæi instar ad illud. Numerus intra unitatem consistit; in orbem tamen varie distinxere Astronomi. Placere *Eudoxo* viginti tres, *Calippo* triginta, *Aristoteli* quadraginta septem, *Ptolomæo* triginta & unus, *Regio montano* triginta tres. Decem esse communis est opinio, quibus si cælum cælorum addideris, (Marmoris mundi tabulam *Aquiba* vocavit. *Maimo. lib. perplex.*) undecim consurgunt. Decimi inter eos stupenda ratio. Nam & decies majorem octavo, & globo terreno 1960. contendunt, & viginti quatuor horis 469562845. conficere milliaria ajunt. *Bodin. l. 5. Theatr.* Nec parva noni miracula. Centum annis uno progredi gradu dixere Veteres, quadraginta quatuor minutis animadvertere Neoterici. Hinc periodus, qua motus ejus absolvitur, 49900 annorum conti-

continere, si *Alphonsi* in Anni Magni & *Admiranda* Magni quæ inter mortalitatem quam nihil erit. *Hic* *Plato lib. 10. dicitur* octo contentum lum: Sed miser quæ à primordio stabili in fumor; quam clauditur terminum

DE

De Stellarum

Stellarum in aëre
metæ; insecta
fas, in temporibus
cere, & virtutibus
ferè notum
astrorum in infirmitatibus
tificiorum operum
his novarum quæ
ante conformato
peti illa Elementorum
corporis sit otiosa
de facili sequuntur
cæli postea forma
moveri potentia.
pro hac descendentibus
Singulis sydera a
nota pauperibus,
que lucentia *Plinius*
tanti a vobis nobis

FDK
in qua parte Vlyf-
te QVOD TE O
TV LATEAM,
ne in hoc corpore
merui. Spargit a-
dios, & uno eo-
los penetrat caeli,
nitas hac rebus o-

C O E L I. 13.

continet, si *Alphonso* credimus, 25816, si *Coperni-
eo*. Anni Magni & Platonici nomen periodo inditum;
Admiranda Machina! ad quam si maximum quod-
que inter mortalia accommodaveris opera, minus
quam nihil erit. Hinc ne rueret, fufum quandam fin-
xit *Plato lib. 10. de Republ.* ex lumine adamantium,
octo contentum verticillis, & ab eo illi peridet Cae-
lum: Sed miser quorsum id? Est qui sustentat. Data
à primordio stabilitatis potentia: Abibit tamen & hæc
in fumos; quamque nihil fit stabile, mundi quod
clauditur terminis, ostender.

II.
L O.

ccelo dedere sapien-
tia supremo positum
debat. Eandem
scribere quidam:
e esse scriptura
larum innere ge-
quod à terra ad
aere conferam-
calidior; quato-
lolem si attendis,
lam est, terra pur-
unicatem confilia;
ronomj. Placere
a, *Aristoteli* opia-
& unis, Regia
communis est o-
ddidit, *(Maimo-
t. Maimo. lib. per-
mini inter eos stupen-
octravo, & globo
viginti quatuor horit
ajunt. Budin. L. 1.
la. Centum amia u-
es, quadraginta que-
poterici. Hinc perio-
49900 annorum
centa*

C A P U T III.
D E S T E L L I S.

ARTICULUS I.

De Stellarum Viribus, & nutrimento.

STellas in aëre è catenis aureis pendere dixit *Machu-
metes*; insertas cælo ab opifice lucidas, & globos-
as, in tempora & signa datas, piè agnosceimus; lu-
cere, & virtutem inferioribus communicare, omni-
bus ferè notum. Ex radorum autem emissionè, hæc
astrorum in inferiora vires; voluntas humana, & ar-
tificioforum opera, ab hoc remota censu. Nulla in
his novarum qualitatum mixtio, corpori tantum jam
ante conformato accidentaria inducitur species. Ex-
pers illa Elementorum, si quid patitur, mediantibus
corporis sit organis; quorum temperamentum mores
de facili sequuntur. Commentum ergo collige. Certo
cæli postiu formatos characteres valentiore de cælo com-
moveri potentia. Falso *Plato, Animus* antequam in cor-
pora hæc descendunt, stella cuiuspiam anticipatus. *Tricæ*;
Singularis sydera attributa nobis, clara divitibus, mi-
nora pauperibus, obscura defectis, ac pro sorte cujus-
que lucentia *Plin. lib. 2. Histor. Natur. cap. 8. Non
tanta cælo nobiscum societas, ut nostro fato mortali sit
ille.*

ille quoque *Syderum fulgor*. Sortes nostræ in manu Domini. *Nugæ*. *Iacobum* in tabulis cæli, facta filiorum legisse. Facetè *Morus* de *Candido* in Epigrammat.

Sapè suam inspectis uxorem Candidus astris,

Prædicat en vates omnibus esse bonam.

Inspectis iterum, postquam uxor adultera fugit,

Prædicat vates omnibus esse malam.

Omnibus ergo uxor quod se Tua publicat; id te

Astra, licet videant omnia nulla movent.

Ait quædam de nutrimento stellarum, *Cleomedes* in *libris κικλικῆς Γεωετίας* citante *Dalechampio*, & notarunt eadem *Stoici*. *Laertius* (apud *Lipsum* in *Manud. ad Physiol. Stoicam*) Nutriti, atque ali hac ignita (Solem & lunam) & cætera *Sydera*. Solem quidem e magno mari, quod sit fax, & accensio quædam intellectu prædita. Lunam autem ex aquis dulcibus & potabilibus, quod sit aeri permixta & vicina terre. Ideo providentiæ *Macrobius* in *somnium Scipionis* adscribit, quod sub *Zonâ* torridâ locatus *Oceanus*; *Vt omnis nimirum latitudo, qua Sol cum quinque vagis, & Luna utro citroque discurrunt, habeant subiecti humoris alimoniam*. Absurda si ante primâ sententiâ: sensit tamen & *Ambrosius* (lib. 2. *Hexam. cap. 3. nec Libavius* (l. 5. de *Origine rerum*) abhorre videtur. *Communi* mundo superest rogos, inquit *Lucianus*. Hæc combustio unde nisi deficiente humore? Is deficere non potest, nisi in nutrimentum. Vide tamen astralem statuas, per ætheri spiritus in naturam *Syderum* assumptionem.

ARTICULUS II.

De Stellarum fixarum luce, magnitudine, motu.

STellas fixas *Ostævus* orbis habet, illasque numero innumero. Diu observatæ mille viginti duæ; quas asterismis expressere *Phænices*. *Septuaginta* quatuor *Bræheus* addidit, quatuordecim circa polum antarcticum *Houtmannus*. *Bartholin. de Calo capite 3. Magnitudo*

C
gitalo etiam si dice
magnitudinis si excip
gitalo dabit: ta
14000 semidiametro
Lux illis nativa, no
quod interdiu Solis
fir-tum medium sp
& debilis per mediu
61. Vifas & die H
Commotis tempore
longum quædam
Satages infecuta P
Casarum tota an
sum imperio, ab
mum cornutus a
existimatur. Dua
de variet. rerum ca
Italiâ Galli: altera
ta; qua sine liber
impetrium acceptio
vifa una in Angli
propter natiuitate
fam eandem eos
quibusdam acce
mant. In motu
Septentrione, in
cipium, ab occasu
tur. Inde effectur
quorannis uno ge
qui centesimo tri
Arietis stellam in
duobus gradibus
tis novem; *Prolex
regius* octodecim
gini tribus, min
sex, & quinqua
gini minutis. Ille
Cynoforæ. *Hipparc
di distantem vidit,*

gnitudo etiam si diversa; major tamen terrâ, sextæ magnitudinis si excipias. Distantiam ingentem magnitudo dabit: tanquam scintillas nos intuemur, at 14000 semidiametros regressus numerant Astronomi. Lux illis nativa, noctu sese mortalibus ostendit: non quod interdiu Solis radii extinguatur: sed quod illustratum medium speciem valentiorum recipit, minor & debilis per medium non sentitur delata. *Scalig. Exer. 62.* Visas & die Historici notarunt, haud sine indicio. *Commodi* temporibus per totum diem apparuere, in longum quædam productæ, ac si aëri infixæ essent. Strages infecuta Parthorum, bella civilia, & quinque Cæsarum intra annum internecio. Idem Constantii visum imperio, ab ortu ad Meridiem; sub exitu Sol primum cornutus apparuit, inde medius; Ecclipsis fuisse existimatur. Duas Mediolani vidit *Cardanus* (*lib. 14. de variet. rerum cap. 70.*) Vnam anno 1111. & pulsâ Italiâ Galli: alteram 1535 Francis Sfortiæ mors secuta; quia sine liberis, mutatus princeps, CAROLVS imperium accepit. Nona denique Iunii an. MDCXXX. visa una in Anglia ante meridiem: cum gratiæ Deo propter nativitatem Principis Walliæ agerentur. Visam eandem eodem tempore Diepæ in Galliâ à Gallis quibusdam accepimus. Venerem fuisse quidam existimant. In motu res mira; præter proprium, qui fit à Septentrione, in Meridiem super Arietis, & Libræ principium, ab occasu in ortum à sphæra non trahi dicuntur. Inde effectum, ut loco sint mortæ omnes. Retrahi quotannis uno gradu 25 minutis visum *Braheo. Meto*, qui centesimo trigésimo post *Thaletem* floruit anno, Arietis stellam in æquinoctio deprehendit. *Timocharis* duobus gradibus consequi. *Hipparchus* quatuor, minutis novem, *Ptolemaus* sex, minutis quadraginta; *Albatignus* octodecim, minutis duodecim: *Alphonsus* viginti tribus, minutis quadraginta octo *Vernerus* viginti sex, & quinquaginta quatuor; *Bodinus* viginti octo, viginti minutis. Illustre de stella polari in extrema cauda Cynosuræ. *Hipparchus* duodecim gradibus à polo mundi distantem vidit, quatuor nos hodie. Cum attigerit, perio-

N D A

s nolite in manu Do-
celi, facta filiorum
in Epigrammat.
ididus agris,
esse bonam.
or adultera fugit,
malam.

publicat; id te
nulla moment.
ellarum, Cleomedes in
Dolechampio, &
capud Lipsium in Mo-
atque ali hoc ignis
Solem quidem e mo-
sio quædam intellectu
leibus & potabilibus.
re. Ideo providentiâ
adfectibit, quod sub
omnis nimirum Lati-
& Luna ulro citro-
bumeris almoniam.
sunt tamen & Am-
ac Labavius (*l. 5. de*
Communi mundi sa-
c combusio unde nisi
on potest, nisi in no-
stauas, per ætherei
emptionem.

: II.

uce, magnitu-

u.
ber, illaque numero
mille viginti duæ, quas
Sepe viginti quatuor
m circa polum antarcti-
de Calæ capite 4. Me-
guinto

periodum futuram quam Deus naturæ præscripsit, putat *Molinæus*: intra quingentos vel sexcentos annos fieri posse addit. *Cardanus* capita motuum hujus orbis, non modo in contrariis locis futura anno millesimo octingentesimo ait; sed & contrariis motu. Inde magnam in Christi lege, ex eo mutationem futuram colligit, de *variet. rerum lib. 2. cap. 3.*

CAPUT IV.

DE QUINQUE PLANETIS.

STellæ errantes Planetæ dicuntur; quorum septem priores numeravere, quatuor circa Iovem addidere moderni, haud circa Saturnum pauciores. Orbis unicuique suus, nodis, Epicyclo, & æquante constans. Motus præ cæteris liberior: modo salutant mortalia, deserunt modo. Hinc augis, & absidis, perigæorum & apogæorum apud Astronomos nomina. Tanta verò ejus difformitas, ut Saturno XXX. debeantur anni, Iovi XII, II. Martii, trecenti sexaginta dies Veneti, totidem Mercurius reposeat. *Illæ sydus ipsis cognominibus Solis & Luna emulsum. Præveniens quippe, & ante matulinum exoriens, Luciferi nomen accipit, ut Sol alte diem maturans: contra in occasu resurgens nuncupatur, Vesper, ut prorogans lucem, vicemque Lunæ reddens. Plin. lib. 2. cap. 9.* Causam vagi decursus Soli adscribere nonnulli; qui radiis suis, vel propellat superius, vel removeat ad latus, vel secedens in suis manere patitur locis. Influxus insignes, medicamenta, balnea, phlebotomiæ, plantatio, operum electio, aëris mutatio, ad horum, à quibusdam exiguntur, positus. Observatum, pestem Saturni per Leonem, aut Sagittarium decursu, circa Wittebergam exasperari, Martis fedari accessu; Norinbergenfisibus ex Geminorum, aut Sagittarii idem intentari signis. Quibus lumina cardinibus insidentia Mars & Saturnus quadratis impetunt radiis, brevis vitæ sunt; nutritio-

nis

nis si exceſſerint annos, arduum, juventæ conſpicere
 ſtorem. Auger vires conjunctio. Si aliquo naſcente
 Mars & Venus concurrunt, contaminatur concupiſci-
 bilis; magis, ſi in Capricornò, & adſit Mercurius. Coitu
 Martis, Mercurii, & Lunæ arguta ſed ſubdola reddun-
 tur ingenia, *Peuſerus l. de Divinat. ſ. de Astrologia.* Ver-
 um hæc minor eſt conjunctio. Magna illa, quam no-
 bis Saturnus & Jupiter adferunt. Septuageſimo anno,
 ducenteſima una accidit die. Percurruntur ſigna Zodia-
 ci, ut ſub primi initium conventus, fiat conjunctio pla-
 netarum; revolutionem dixerè periti. *Aſtedius in the-
 ſauro Chronologico.* Septem à mundi numerantur con-
 ditu, & ſine comitatu nullam extiſſe inſigni, conſtans
 dedit obſervatio. Heroica erant primà conjunctioe
 omnia: Noachi ſpernebantur conciones ſecundà: preſ-
 ſuræ in Ægypto ſummæ tercià: quartam ſeptendecim
 annis poſt, Romæ excepère incunabula: vigeſimum ſex-
 tum Chriſti quinta annum vidit: ſextà Pipini & Caroli
 donationem obtendebant Pontifices: ſeptimam inſigno
 Sagittarii milleſimus ſexcenteſimus tercius, nobis nata-
 lis attulit, annus: minimam in Leone milleſimus ſex-
 centeſimus vigeſimus tercius. Quid hæc ſint allaturæ,
 Deus novit. Alias Vrbs Roma octingenteſimo ferè ano-
 no, ſub ſuis ſignificationibus igneis renovata creditur.
 Sub initium illius ludæorum accidit diſperſio, quid ſi
 ſub ſinem accidat collectio: Veteres exiſtimavere vultus
 hujus ſeculi ſubjectos eſſe cœleſtibus, Scorpionem cœ-
 leſtem terreno imperare. Certè Theraphim Rabbi Elie-
 ſer ſtatuas fuiſſe exiſtimat, quæ ad certas conſtellationes
 formata, certis horis reſponſa dederè. Palladium
 illud *διονετὴς* à Mathematico quodam *ἁποσχεπτὸς*
καλλιγε confectum, & humana pelle obductum fuiſſe,
 Iohannes Antiochenus reliquit. Crocodili imaginem
 plumbeam ad crocodilos repellendos Achmed Ben To-
 lon Calipha, igne ſolvit. *Scaliger Exercitationum cente-
 ſimo octuageſimo ſexto.* Et de Gerberto apud Malmobu-
 rſem quid dicitur?

Fortuitum globum putavit Solem Epicurus, & ignem sed *ἄκρον πύκνωμα*: ferrum candens Anaximander: DEVM, Peruviani. Aurelianus olim princeps: *Dii faciant, & DEVS creatus Sol*: in Vopisco. Certè in Oriente sub Myrra cultum nomine testatur Porphyrius in *Commentario de Nymph cultu*: & omnes Deos Gentium ad Solem extendi, ostendit Macrobius libro 1. *Saturnalium capite decimo septimo*. Post hunc Polyhistor ille Cluverius in *Germania antiqua*. Quin omnium maximum eum numen (quem & *μέγρον ἑσπερῆ θεόν* nuncupabant Phœnicum theologi) æstimabant: planetis cum cæteris nutum quasi observantibus. Ægyptiis priscais dodecatemoria signiferi θεοὶ βελῆται, planetæ *εὐβὺς φῶρος* censebantur. Scholiastes ad Apollonii Rhodii *Argonauticon* IV. Tanta scilicet animis gentium ejus in sedit reverentia. Planeta nobis princeps, & luminare magnum. Major enim terrâ centies sexagies septies, ab eademque dum in apogæo est, decies centies mille, duodecies mille octingentis sexaginta octo distat milliariis. *Keckerm. in Astronom.* Vnus est, & ubi pluribus in tanta magnitudine locus? Plures tamen etiam. Vnus de quo agimus, typi cæteri & pulchræ hujus effigies, parelia vocant Physici. Præfagium eis semper adjunctum, observatione compertum frequenti. Anno 1514. visi tres, singulis cruentus inerat gladius. Infecuta reformatio. Totidem Tiguri anno 1528. incredibilis excepit fames. Anno 1532. Venetiis cum duabus Iridibus soli oppositis, quarum prima cito desit, per bihorium constituisse visa est altera. *Cardan. l. 14. de variet. rerum, cap. 70.* Soles ipsi pellucidi, major ad Austrum,

C
 Aram, boream minor
 ane bellum Ludovic
 prælia, Electorum
 vet. Pœner, in Met
 subsecutus ferali c
 quia eadem initia,
 præfagium.

A R

De So

L
 Vnem Soli TV
 tione inditam
 mam nos videm
 dius enim Solis i
 loca australia dep
 unusquisque justit
 culis nulla unquam
 aliqua sui parte: P
 lis multoties inter
 septendecim non
 duodecim quatuor
 quam visus, ut n
 log. 1. Sed hæc
 clipsis, quando r
 tam à nobis averte
 clipsos Lunæ præ
 ciliavit Columbus.
 tere, Lunam Solis a
 der Aphrodisi præ
 putavere, ac propo
 Archelaus adeo fu
 fuit, regiam laude
 bus adventis mortis.
 Fit verò Solis Eccli
 non vera, sed appa
 nostri sunt in una e
 natione partium in n

strum, Boream minor spectabat, augefcens. Anno 1314. ante bellum *Ludovici Bavari, & Frederici Austriaci* visa parelia, Electorum dissidia. & partium studia significaverunt. *Peucer, in Meteorol.* Ante has turbas ipsi vidimus; subsecutus ferali crine Cometes. Imperii *Neronis* quia eadem initia, futurorum facile cognosci poterat præfagium.

ARTICULUS II.

De Solis luce, & Ecclipsi.

Lucem Soli *Thalmodici* septuplo majorem in creatione indicam judicant, postea amissam. Intentissimam nos videmus & omnibus ferè imperantem. Radius enim Solis illustrat, & vivificat omnia. Ejus vè loca australia depressiora fieri asserit *Cardanus*, an verè unusquisque judicet. Quamvis autem *Rhodi*, aut *Syraculis* nulla unquam dies est, quæ Solem non ostendat aliqua sui parte: *Plin. l. 2. cap. 62.* Certum tamen Solis multoties intercepti lucem. Excæcatus *Constantino* per septendecim non splenduit dies. *Plinii* tempore per duodecim quæsitus est. Tempore *Leonis IV.* adeo nunquam visus, ut mari navigantes aberrarint. *Maiol. Collog. 1.* Sed hæc tantum obnubilatio. Ma us quid Ecclipsis, quando radii solaris propter Lunam interpositam à nobis avertuntur. Ignota hæc barbaris, hinc Ecclipsæ Lunæ prædictione, favorem Indorum sibi conciliavit *Columbus*. *Platonis* tempore capitale erat asserere, Lunam Solis aspectum hominibus eripere: *Alexander Aphrodisi probl. 46.* Plei que à dæmonibus affici putavere, ac propterea facibus ardentibus auxilio ibant. *Archelaus* adeo fuit ignarus, ut quo die Solis defectio fuit, regiam clauderet, & filium (quod in luctu, ac rebus adversis motis) tonderet *Senec. l. 5. de benef. cap. 6.* Fit verò Solis Ecclipsis in novilunio, seu conjunctione, non vera, sed apparente, quando Sol, Luna, & Oculi nostri sunt in una eademque linea recta. Totalis si est, ratione partium in momento fit. Fuit, cum *Scipio* cum *Hanni-*

Hannibale ad Carthaginem pugnaret & vinceret. *Zonaras tom. 2.* Idem in Augusti morte accidisse *Nicephorus* testatur. Aliquando intra quadriennium aliquot vitæ Bella, famem & mortes Pontificum frequentiores atulisse existimat *Majulus*. Certum videtur bis utrumque sex mensium spatio affici posse, quinque alterutrum: Solis verò conspectum, etiam intra septem mensium periodum, bis uni adimi posse terræ. *Peucer. in Astrolog.* Placet quibusdam tum demum cum cessarunt, operari: Non disputo. Hoc certum nunquam apparuisse, quin aliquid denotaverint. Dum anno 3343. Eclipsis conspicitur; corruptissimus etiam regni Iudaici conspicitur status. Anno 3350. septuaginta annorum incipit Captivitas: 3360. Templum & Hierosolyma à *Nabuchodonosore* excinduntur. Sub an. 3619 Eclipsis, stellæ circa meridiem conspiciuntur, & bellum Peloponesiacum cum Atheniensibus incipit. An. 360 post Christum usque ad meridiem Sol deliquium passus est, 592 etiam. Quid subsequutum? Primatum Pontificis *Thocas* confirmat: 622 nefandus sua semina spargit *Mahumetes*. *Alsted. in thesauro Chronolog.* Anno 812 ante Caroli M. obitum, nigri coloris per septem dies apparuit macula, teste *Eginharto*. Obscuracionem Evangelii quibusdam innuere videtur. Anno 1415, septima lunii tam horrenda fuit Solis Eclipsis, ut aves in terram deciderent. Hoc tempore Iohannes Hus in concilio Constantiensi fuit combustus 6 Iulii: Supernaturalis illa fuit, quæ passionem vidit Dominicam. Plenilunio accidit, totalis & per trihorium duravit. *Dionysius* de illa. Aut *DEVS natura patitur, aut mundi machina corrumpitur*. Hic dein communicato cum Philosophis consilio, aram *Ignoto DEO* extruxit, & ad concionem Pauli conversus est. Relatam in acta publica Romæ testatur *Tertullianus in Apologetico*, sed ne spargeretur prohibitum, Aliàs usus Eclipsium est apud Chronologos insignis, præsertim illarum, quæ cum certis circumstantiis temporis, anni, diei, mensis, horæ, sæculorum, horariorum atque distantæ ab aliis Eclipsibus, simpliciter annotatæ, qualis est Eclipsis Arbeliana apud *Curtium*, Peloponesiaca apud

apud *Thucydidem*,
videtur in *Conflis*
& characteres
Catysii Chronolog.
& Eclipses annota-
motum celestium
Hinc periodus Cal-
annis, quo spacio
plenilunio, & Ec-
momenta. Vide
Chronologum Pa-

E Quis Solem v-
Ioum ascend-
cem ejus motum
demus singulis di-
ad Sepeurionem
facere figuram, sol-
ne latum quidem
in Zodiaco apud
sexaginta quinqu-
scribit. *Tebitur*
esse tradit. *Henri-*
deliquit, ex *Ptole-*
bulis, semper aber-
Natura. Vulgare et
obliquo cursu pro-
meridionalia ligu-
rionalibus. Ille et-
ti & una horis, du-
tum octoginta sex
exigi. Quia verò
Mundi mirabilis e-
salem quam tem-
milleongentis scri-

in pugnare & vincere. Zan
sti morte accidit. Nisi
quadriennium aliquo vit
Pontificum frequenter
Certum videris bis utrumq
posse, quinque alterum
iam intra septem mensib
osse terra. *Petrus in Afric*
um cum celsarum, oper
nunquam apparuisse, q
anno 334. Ecclipsis
m regi Iudaici conspici
ginta annorum incipit
& Hierosolyma à Nabu
n. 3619 Ecclipsi, stella c
bellum Peloponnesiacu
n. 360 post Christi nat
m passus est, 192 etiam
Pontificis *Phocas* con
ina spargit *Mahumetu*
anno 812. ante Caroli M.
dies apparuit macula,
em. Evangelii quibusdam
g, septima Ianii tam hor
aves in tertiam deceder
in concilio Constantien
naturalis illa fuit, quæ p
nilunio accidit, rotati
sus de illa. Aut *D. P.*
machina corruptum sit. *H*
philosophis consilio, *u*
concionem Pauli conve
Romæ tellat *Tertullian*
retur prohibitum, *Alia*
nologos insignis, *pra*
cumstantis temporis, *an*
ulorum, horariorum *ap*
us, simpliciter annotatæ *q*
apud *Curtium*, Peloponnesiacu

apud *Thucydidem*, Cambisiana apud *Ptolemaum*. *Pa*
vellus in Consilio Chronologico. Sunt enim certi limites,
& characteres temporum in caelo fixi. Hinc laudata
Calvisio Chronologia Scaligerana, quod phenomena,
& Ecclipses annotatæ, ad annos suos mundi, ex tabulis
motuum caelestium edantur, & ad eosdem perveniant.
Hinc *periodus Calippica* septuaginta sex comprehensa
annis, quo spacio Syzygiae luminarium, novilunia, &
plenilunia, & Ecclipses ad eadem temporis recurrunt
momenta. Vide de his accuratè differentem *Clariss.*
Chronologum Pavellum. Ego propero ad alia.

ARTICULUS III.

De motu Solis.

E Quis Solem vehi, Oceano mergi Occidentem, bene
lotum ascendere figunt *Machumetani*: nobis dupli
cem ejus motum quotidiana suggerit experientia. Vi
demus singulis diebus oriri, & occidere, singulis annis
ad Septentrionem & Austrum obliquato cursu ovalem
facere figuram, sub Eccliptica tamen ita directè linea, ut
ne latum quidem unguem ab ea. Complementu cursus
in Zodiaco apud plerosque variat. *Hipparchus* trecentos
sexaginta quinque dies, minus quarta diei parti illi ad
scribit. *Tebitius* novem minutias quartæ diei parti de
esse tradit. *Henricus Mechliniensis*, eos qui luminarium
deliquia, ex *Ptolemao*, aut *Albategnii* observarent tab
ulis, semper aberraturos prodidit. *Bodin. l. 5. Theatri*
Natura. Vulgare est 365 dies, horas sex tribuere. In isto
obliquo cursu propiorem terræ animadvertimus, dum
meridionalia signa peragrat, remotiorem in Sepren
trionalibus. Ille centum septuaginta octo diebus, vigin
ti & una horis, duodecim minutis absolvitur: hic cen
tum octoginta sex dies, horas octo, minutas duodecim
exigit. Quia verò distantia Centri Eccentrici à Centro
Mundi mutabilis est, hinc propiorem jam nobis esse
Solem quam tempore *Ptolemæi* milliaibus novies
mille nongentis scripsit *Melanthon*, & *Origanus*, vicies
sexies

sexies mille sexcentis & sexaginta Copernicus, & Stefflerus. *Alfed. in Theoria Planetar.* Non placet sententia Scalig. *Exerc. 99. sect. 2.* nec videtur verisimile Bodino l. 5. *Theatri* in tanta distantia varietate, tam immobilem Eclipsium manere posse disciplinam. Retrocessisse miraculose tempore Ezechia sacra produnt oracula, ex umbra in scioterico agnium: stetit, & triginta sex horarum constituisse diem, *Iosua* testatur historia. *Iustinus Martyr in Dialogo cum Tryphone.* Exilire quibusdam die Paschatis in ortu videtur, & resurrectioni sanctissimi applaudere Triumphatoris. Si ita est, per integrum diem subsiliat necesse est, quia per integrum oritur. Interposito igitur hoc quicquid est, adscribendum aëri, qui circa ortum vaporibus scater, & si quando, in Vere maxime propter poros apertos, plus vaporum exhalat. *Camer. Cent. 2. Memorab. p. 39.* Olim credebatur circa sacrum promontorium *δὲ πικύων* & *δὲ οὐκίμηνος ἀπὸ τῆς σημεῖον* majorem cum strepitu ad oceani occidere littora; occasum noctem subito insequi. Veritate Posidonii observatio detexit, causam idem vapores dedere. His infracti visus radii velut in fistulam quandam diffunduntur. *Strabo l. 3.*

ARTICULUS IV.

De dierum, & noctium inaequalitate.

Accessu Solis in Horizontem dies nobis oritur; nox advenit, Sol ubi decesserit. Sed quia obliquo cursu agit, & terminis Tropici utriusque mediante & quatore cingitur, aequalitatem sub Aequinoctiali servat. variatio sequitur quocunque declinaverit: major tamen quo remotior ab Aequatore tetraurum distantia. In Arabia novi orbis Provincia, perpetua est dierum, & noctium aequalitas: Idem de Peru scripsere Geographi. *Ovetan. in summa.* In regione Africae, cui nomen Gambia, Iulio mense nox brevior non est horis 11, absque aurora Sol repente oritur. Trogloditis & Africanis horarum tredecim dies creditur longissimus. *Strabo l. 2.* Sub syderum positi cardine, aequinoctio verno exortum

C
tum Solem, autumna
Hinc semelitem diem
landi ad freum ven
lanarii unam conti
da experti sunt nocte
In Laponia trium ur
poris lucis, quam
clara dant crepuscul
parte extrema, ne n
dus; in alio Aquilo
nstrivale adfert solst
tur apud nos nox &
ingreditur, prote
cum Capricornum
diem continere di
gnatur. Nocte hunc
sum cutiosioribus.
cumagi dicuntur fo
arboribus ex radice
& fructum immatur
digitis pelluntur, se
ria, masculorum je
in mediis iis inclus
Cicero l. 2. de divi

A R
De qu

D
Ecurfus Solis p
veto duplicem
nus est, quo Sol à v
revertitur; estque d
que, horarum quin
ginta novem, secun
ma stella Arietis dig
centorum sexaginta
notorum primorum
Copeticus constitui

tum Solem, autumnali vident occidere. *Mela. l. 3. cap. 2.*
 Hinc semestrem diem nox semestris subsequitur. Hol-
 landi ad fretum Vaygats à quarta die Novembris ad 24
 Ianuarii unam continuam sub septuagesimo primo gra-
 du experti sunt noctem. *Bertius in descrip. fressi Vaygats.*
 In Laponia trium una nox mensium, nec plus tum tem-
 poris lucis, quàm quantam vel Lunæ splendores, vel
 clara dant crepuscula. *Zigler. in Laponia.* In Norvegiæ
 parte extrema, ne noctu quidem diurnum occultitur sy-
 dus; in alio Aquilonari cælo, magnæ claritatis noctes,
 æstivale adfert solstitium. *Saxo Grammaticus.* Et quan-
 tur apud nos nox & dies, Arietem & Libram Sol dum
 ingreditur, protenduntur dum Cancrum, decrescunt
 cum Capricornum salutat. Iunius mensis longissimum
 diem continere dicitur; brevissimus 25. Decemb. adsi-
 gnatur. Nocte hunc antecedente mira accidere persua-
 sum curiosioribus. Olea & populus alba, & salicum cir-
 cumagi dicuntur folia. *Macrobi. l. 9. cap. 7.* Succus in
 arboribus ex radice sursum ascendit; pomus arbor flores
 & fructum immaturum producit; nervi in fidibus aliis
 digitis pelluntur, sonant alii: *Sueton. l. 1. ludicra histo-
 ria.* musculorum jecuscula augentur: semina malorum
 in mediis iis inclusa in contrariam partem vertuntur.
Cicero l. 2. de divinat.

ARTICULUS V.

De quatuor anni partibus.

D Ecurfus Solis per Zodiacum annum facit; Hunc
 verò duplicem posuere Mathematici. Spacium u-
 nus est, quo Sol à verno digressus Æquinoctio ad idem
 revertitur; estque dierum trecentorum sexaginta quin-
 que, horarum quinque, minorum primorum quadra-
 ginta novem, secundorum decem. Alter quo Sol à pri-
 ma stella Arietis digressus, ad eandem redit, estque tre-
 centorum sexaginta quinque dierum, horarum sex, mi-
 nutorum primorum novem, secundorum 23. Hunc
 Copernicus constituit, & magnas inde promeritus est
 gratias.

ANDA
 Copernicus, & digne
 Non placet sententia
 videtur verisimile bodin
 e varietate, tam immo
 disciplinam. Retroce
 facta producit creatu
 rum: stecille, & tripi
 in, lesia restatur hibi
 o cum Tryphone. Erit
 o videtur, & resurctio
 phatis Sira est, p
 est, quia per integru
 quicquid est, adscrib
 oribus scates, & si quo
 atos apertos, plus vop
 Memorab. p. 39. Cui
 ontorum dicitur
 majorem cum strep
 calum noctem subo
 servatio dicitur, cau
 acti visus radii velu
 tur. Strabo l. 3.

us IV.
 in inaequalitate.

dies nobis oritur; ma
 Sed quia obliquo cur
 que mediante Æquano
 Æquinoctiali servat, va
 elinaverit: major tam
 etrarum distantia. In ho
 Peru scripsere Geographi
 e Africa, cui nomen Can
 non est horis 11, ab ip
 rogloditis & Africanis lo
 ur longissimas. Strabo l.
 , æquinoctio verno est

gratias. Prioris quatuor dantur partes, Ver, Æstas, Autumnus, Bruma. Ver & Autumnus æquinoctia faciunt; hic quidem brumale, illud æstivale; admittitur utrumque dum Sol per æquinoctialem digreditur Circulum. Certissimum Veris indicium arbitrantur, ob infirmitatem animalis, papilionis proventum. *Plinius in Historia Naturali.* Æstatem dat Cancer, in quo Sol suis radiis nostros ferit vertices. Caniculæ exortu accendi, dixit *Plinius l. 2. cap. 40.* Naturalius tamen diceret, tum cum Sol iter suum repetit, auras ventosque excitari calentes; inde ardorem nostris offundi corporibus. Certe ingens interdum iste, Historicis si danda fides. *Lego in Liv. l. 4. Hist. an. Urbis trecentesimo vigesimo secundo, non caelestes modo defuisse aquas, sed terram quoque ingenito humore egentem, vix ad perennes suffecisse amnes. Defectus alibi aquarum circa torridos fontes rivosque stragem fiti pecorum dedisse.* Anno millesimo centesimo quinquagesimo tertio, sylvæ præ nimio accendebantur ardore, gleba pinguis arsit: nec ulla extingui potuit pluvia. *Meigerius.* Germanici Annales produunt, anno millesimo CCXXVII. tantum fuisse æstum, ut messis terminata fuerit (verbis eorum utor) ante festum S. Iohannis Baptistæ. *Lipsocitante in Epistola.* Anno millesimo quingentesimo septuagesimo tertio, Bohemica sylvæ octodecim septimanis arsit; Danubius ita exaruit ut multis in locis tranari potuerit; quod verò mirū est, nullum inde segetibus damnum: At an. nongentesimo nonagesimo quarto, in fine mensis Iulii, lacus & undæ tam restrictæ erant glacie, ut pisces omnes fuerint emortui, & magna aquæ penuria. Calidiorẽm æstatem denotari *Cardanus* putat (*de varietate rerum, l. 15. cap. 88.*) si oves antiquæ in Venerem promptius in vere moventur. Autumnum tam jucundum anno millesimo quingentesimo octuagesimo quarto fuisse, scribitur, ut rosæ cum stirpibus floruerint. Bruma nobis obvenit, cum Sol Capricornum ingreditur. Horrent tum omnia nive teguntur, constringuntur glacie. Præfagit intensissimam in Borealibus Sol, dum se in nube rubente condit, ut ignis columna, & velut igneos cuspides suos ejaculatur

C
culatur radios; illa d
dantur l. c. Vel cum re
tes videntur, aut gutt
Et certè ingens in te
n. 34 hyemem asper
mari incitiores Ven
glaciẽm transirent. S
nimo, in mari Ponti
dotus. Anno 32 Ca
tissimum, quo pelu
tia in Oriente, in gl
superficie in profun
erat hyems tam val
merabiles propter g
est, excurrentes (Rob
latuerint, atq; ibi
Vix tandem arbores
tamen placiõres
lus floruit Pertica
rio, Corvi, & alia
rum has anni parte
versus facit positus.
re, quæ sub polo, n
Æquinoctiali qui
gratissimam, Ver
voler, legat Maior

AR

I

D
E Vmbra Solis
& Diversitas. I
tici describere accu
dit, Solis magnitud
temporis conditione
parallelos definire, re
globum universi in m
quæi terrestis consti

culatur radios; illa descendente in altum vertitur. *Car-*
danus l. c. Vel cum res, quæ madidæ esse solent, sicco-
 res videtur, aut guttæ ex tectis manantes lentius cadunt.
 Et certè ingens interdum visa. *Annales* produunt, Anno
 1234 hyemem asperissimam fuisse, adeo ut in Adriatico
 mari institores Venetiani, cum oneratis summariis, per
 glaciem transirent. Simile *Zonaras* sub *Constantino Copro-*
nymo, in mari Pontico & freto vicino refert. *Marianus*
Scotus. Anno 32 *Caroli M.* fuit gelu magnum, & ama-
 rissimum, quo pelagus Ponti usque ad centum millia-
 ria in Oriente, in glaciem versum est, habens cubitos 2
 superficie in profundum quinquaginta. Anno MCXXV
 erat hyems tam valida, ut in *Brabantia* anguilla innu-
 merabiles propter glaciem è paludibus, quod mirum dictum
 est, exeuntes (*Robertus de monte*) in sænilibus fugientes
 latuerint, atq; ibi præ nimietate frigoris computruerint.
Vix tandem arbores fronderunt mense Majo. Aliquando
 tamen placidiores etiam. Anno 1225 in Decembri ma-
 lus floruit Persica: Anno 1186 in Decembri, & Ianua-
 rio, Corvi, & aliæ volucres pullos excludebant. Cæterum
 has anni partes diversas tempore & duratione di-
 versus facit positus. Perpetuo damnata videntur frige-
 re, quæ sub polo; magis, quæ ad Æquinoctialem calent:
 Æquinoctiali qui subiecti; duplicem hyemem habent
 gratissimam, Verèque gaudent duplici. Plura de his qui
 volent, legat *Maiolum Colloq. de proprietatibus locorum*.

ARTICULUS VI.

De Umbra Solis.

DE Umbra Solis duo præcipuè occurrunt, Operatio,
 & Diversitas. Dictu vix possibile, quanta illa: Op-
 tici describere accuratius. Rationem Eclipsium osten-
 dit, Solis magnitudinem, Eccentrorum varietatem,
 temporis conditionem demonstravit, docuit climata &
 parallelos definire, terram rotundam statuere, terrenum
 globum univèrsi in medio situm dicere, magnitudinem
 globi terrestris constituere, &c. Diversitatem exempla

B

osten-

ostendunt. Septentrionalibus inter Tropicum Cancræ, & Arcticum, habitantibus meridiana umbra versus Septentrionem sparguntur: versus Meridiem meridionalibus. Finmarchi, Groenlandi, & qui ultra 66 graduum elevationem ponuntur, in orbem undique volubiles conspiciunt. *Gauricus in Geograph.* In Syene oppido, quod est supra Alexandriam, quinque millibus stadiorum, solstitii die medio nullam umbram jaci, puteumque ejus experimenti gratia factum, totum illuminari scribit *Plinius l. 2. cap. 73.* & in India super flumen Hyspasin fieri tempore eodem, *Onesicritus* reliquit. In Meroë Insula, quæ est caput gentis Æthiopum, bis in anno absumuntur umbræ, æstate in Austrum, hyeme in Septentrionem jaciuntur. In eadem Patalis celeberrimo portu, Sol dexter oritur, umbræ in Meridiem cadunt. Constat denique in Berenice urbe Troglodytarum, & inde stadiis quatuor millibus octingentis viginti in eadem gente, Ptolomaide oppido, quod in margine rubri maris ad primos Elephantorum venatus conditum est, hoc idem ante solstitium quadragenis quinis diebus, totidemque postea fieri, & per eos nonaginta dies umbram in meridiem jaci. *Plinius loc. cit.*

ARTICULUS VII.

De Solis in hac inferiora influxu.

Quantum oculus hic mundi in inferioribus luce sua & cursu operetur obliquo, animadvertere facile est. Nihil in anni partibus, dierum, noctium, & umbrarum varietate, quod non huic adscripseris. Hoc oriente illuminantur omnia; tenebris, occidente, immerguntur; florent cum accessit; obliquo dum aspicit vultu, enervantur. Hæc generalia: Particularia etiam, si respicimus, vix minora. Certum enim tempestatum, & serenitatum appulsum huic etiam deberi. Circa medium Sagittarii regionem, & Piscium *ἀσνεῖ* *Κυρ* stellarum in his consistentium, & orientium ope, teporem sub-

jectis

jetis affat, fuffiq
vra illis dilata, fr
Pisidum Hyac
Hæborum, à Me
decumbentis Arct
flatus exultant,
condita rigant sen
runt herbæ & hū
gnitudo, opus ef
avocatas suo, pro
tum ipsarum ex e
motum pertinet
air navigationes
71. cursorem P
centa stadia, no
que quamvis de
menum esse sapp
erat; eundem re
occurfa.

C

D E

De L

L Nam Stoici
iam altera part
vit *Cleomades*. M
le gravidam factan
nixam demittere,
repurantes. *Plutar
bitatione de sexu v
tradrum, ut qui Lu
villes nuncupandam
servire: at verò qui
sua dominaretur.*

inter Tropicum Cancrī
 hanc umbrā versus So-
 lis Meridiem meridionalē
 & qui ultra 66 gradum
 orbem undiq̄ue volubili-
 graphi. In Syene oppidū
 quinque millibus Italicis
 in umbrā jaci, parum
 factum, totum illuminat
 & in India super flumē
 n, *Oxytrini* reliquū
 gentis *Aethiopiū*, bit-
 tate in Austrum, hinc
 eadem Patalis celestis
 umbrā in Meridiem
 erentice urbe *Troglody-
 tibus* octingentis viginti
 oppido, quod in
 Elephantorum ven-
 e solstitium quadragē-
 postea fieri, & per
 meridiem jaci. *Plin.*

jectis adflat, fufisque qui constiterant humoribus, ac terra illis diluta, fecundos favoniorum producit flatus, Plejadum Hyadumque in Tauro, & à Septentrione Hædorum, à Meridie vicini Orionis, atque ex adverso decumbentis Arcturi, extimulat vires, quæ Austrinos flatus exuscitant, & aliquot dierum continuis pluviis condita rigant semina. *Peucerus in Astrol.* Cum creverunt herba & humore iterum, ut iusta obveniat magnitudo, opus est, eundem per Cancrī stellas accessu avocatas suo, promit, ac suppeditat. *Plinius* tempestatum ipsarum ex eo sumit præfagia, l. 18. cap. 35. Ad motum pertinet quod *Scaliger* secundo Sole celeriores ait navigationes: *Exerc.* 86. & *Plinius* l. 2. *Histor. cap.* 71. cursorem Philonidem ex Sicyone Elin mille & ducenta stadia, novem diei tradit confecisse horis: indeque quamvis declivi itinere, tertia noctis hora remensum esse sæpius. Causa, quod eunti cum Sole iter erat; eundem remeans obvium contratio prævertebat occursum.

CAPUT VI.

DE LUNA.

ARTICULUS I.

De Luna typis, & lumine.

us VII.

feriora influunt.

ndi in inferioribus
 o, animadvertere factū
 dierum, noctium, & in
 on huius adscriptis. His
 renebris, occidente
 st; obliquo dum aspicit
 eralia: Particularia
 Certum enim temperatū
 ic etiam debent. Circa
 stitium *æreæ* *æreæ*
 & orientium ope, repou-

L unam Stoici πῦρ ἡλερόν & τετραῶδες dixere, pilam altera parte candentem: altera cæruleam putavit *Cleomedes*. Matrem mundi Ægyptii vocabant, à Sole gravidam factam, fecunda generationis principia enixam demittere, & utriusque sexus naturam continere putantes. *Plutarch. de Iside & Osiride*. Hinc cum dubitatione de sexu veneratio, & memoriæ de Carenis traditum, ut qui Lunam femineo nomine ac sexu putavisset nuncupandam, is addictus mulieribus semper inserviret: at verò qui marem Deum esse putavisset, is uxori dominaretur. *Spartianus in Caracalla*. Cæleste

nos agnoscimus corpus, inter luminaria magna unum à Deo creatum. Interdum ramen binæ, interdum ternæ ut *Cn. Domitio*, & *C. Fannio Conss.* quos Soles nocturnos appellaverunt. *Plinius l. 3. Cap. 82.* Minor est terra tricies novies, vel quadragies ter, si *Copernicum* sequimur. Distat ab ea milliariibus Germanicis 44916, vel, si *Schrekenfuchsio* credimus, quem plerique sequuntur, 28359. Lumen suum à Sole mutuatur; Hinc varia illi facies, *crescens semper, aut senescens*, & modo *curvata in cornua, modo aqua portione divisa, modo sinuosa, orbe pleno immensa, aut subito nulla, eademque subito prænitens.* *Plin. l. 2. cap. 9.* Plenam typum pulchritudinis Veteres colebant. Faceta apud *Plutarchum in Symposio sapientum* de decrecente fabula. Lunam à matre sibi petiisse *χατάνιον σύμμετρον* & illam respondisse *Ἐπιώσ σύμμετρον ὑφανώ, νῦν μὲν ἤδ' ὄρω σε πανσέληνον, αὔριος ἢ μηννοειδῆ, ποτὲ ἢ ἀμφικυρτον.* In *Biarmia* nunquam nisi pleno ad terræ superficiem circulo videtur, ignito colore, specieque carbonis, *Olaus lib. 1.*

ARTICULUS II.

De Macula, & Eclipsi Luna.

Maculosa substantia Lunæ est. Causam si quæritis, partes inæqualiter compactas, dixerit Sapientes. Puerum Poëtæ crediderunt, quem dilectum secum Luna ferat, præ pudore faciem obvelantem. Solis cum privatur lumine, fiunt Eclipses. Id non nisi in oppositione diametrali, cum Luna nullam habet evagationem ab *Ecliptica*, vel talem quæ est minor sexaginta septem minutis: & sic umbram terræ vel ingreditur, vel effugere nequit. Putabant Veteres beneficium cælo deduci, nec non depressam cogi: in herbas subditas, herbam & virus effundere, quibus ad Magica fœlicius utantur. Hinc cymbalorum pulsus ne carmina exaudirentur. Cæterum ut Solis, sic nec Lunæ, sine subsequenti in sublu-

sublunaribus mutatione Ecclipses. Anno 3459 fuit una, & Darius ad Marathonem ab Atheniensibus ingenti clade vincitur. Anno 3782 altera, & Perseus Rex Macedonum ab Æmilio Consule superatur, finisque regno imponitur Macedonico. *Alstedius in thesauro Chronologico.* Observantur à quibusdam supersticiosus Nicias Atheniensis in exemplo. (*Vbbo Emmius Tomo 2. Veter. Græcia.*) Cæsus ad Epipolas in Sicilia, laborante patriâ castra movere suadente Demosthene, & Eurymedonte debuit; cum moveret, Luna defecit. In omen id à plebisque tractum, Nicias adeò commovit, ut diceret, ante exactos ter novenos dies à Vatibus iactatos, de movendis castris nil se decreturum. *Plin. l. 2. cap. 12.* Fecit, & sic opes Atheniensium afflixit. Huc refer opinionem illorum ridiculam, qui Lunam ab asino epotam arbitrantur; quod, cum biberet, facies appareret in aqua, abeunte nube velata, videre desisset. Hinc miser Sileni vector in carcerem conjectus, & alvo rescissa, ut mundo Lunam redderet, sævissime exenteratus est. *Delrius disquisition. Magicar. l. 2. quasi. 11.* Anno 1499. circa occasum, mutata primo fuit Luna in nigredinem, post in duas divisa partes, quarum una alteri insultabat retrorsum, utraque rubedine conspersa. Unitæ post, & tanquam una occidere. Insecutæ multæ confederationes, & Nobiles qui anno 1496. confederationem iniverant, Regi se Romanorum opposuerunt. *Linturius citante VVolfio in Memorabil.*

ARTICULUS III.

De Luna in hæc inferiora influxu.

Innumeri occurrunt Lunæ in sublunaria effectus, totum si naturæ excutere volueris campum. Plantæ, animalia, hominûmque corpora, ejus subjeçta imperio. Refert *Palladius, Cardan. de Varietate lib. 2. c. 13.* Si Lunâ sub terris positâ, feratur allium, & rursus Lunâ sub terra latente vellatur, odoris fœditate cariturum. Ajunt etiam, Ocimum prima Luna tritum, & in ollam

novam inditum, sub plenilunium ab altero capite flores emittere; quod si duplicato tempore sub terra defodiatur, strigones generare. Vites interdiu attracto aluntur humore noctu augentur & crescunt. Lilia ac rosa noctu tantum calyces aperiunt suos. *Keckerm. disp. Phys. 3. Coroll. 11.* *Sola omnium capitatarum Cape, Luna crescente augetur, juvenescente flaccescit, quasi sferis cursum perosa. (Lucilius).* Quamobrem eam Pelusiotæ in cibis execrantur. *Gellius l. 20. cap. 7.* Quantum ad animalia, *Savanarola* scripsit anno bissextili sterilesce animalia. *Cardan. l. c.* Observatum Lunari potestate, Ostrearum conchyliorumque & concharum omnia corpora augeri, ac rursus minui: quin & foricum fibras respondere numero Lunæ exquisivere diligentiores: minimùmque animal formicam, sentire vites syderis, interlunio semper cessantem. *Plin. l. 2. cap. 41.* Pelles vituli marini & Sobellinæ, potestis Luna crescente rigescunt crinibus, decrescente concidunt, & languescunt. *Keckerm. l. c.* Hominem quod spectat, si Solem Arietem, aut Scorpionem pervagantem aliquo nascente Luna adeat, cerebrum nascenti ita affligit, ut Melancholia oboriatur adulto. Interlunio nata, plerumque exsuccescunt, calore imbuuntur acri, membraque præcipuè affecta habent omnia *Peucerus de Divinatione.* In Lunæ qui dormiunt lumine, gravedine capitis catharrisque tentantur. *Camerar. memorab. cap. 7. art. 85.* Radius enim lunarius, cerebri dormientium humiditates liquantur; quæ in capite coercitæ calido nativo minus ad extra actuofo, cathartos prognerant. Epilepsia plenilunio exasperatur. Copia enim humoris halitus impedit acedinem, putredinemque; facilius minor putrescit copia, & calor in eam agens actiores secundum proportionem facit halitus. *Libavius tomo 3. singul. l. 3. c. 18.* In eodem gravissimè Hydropici torquentur, ideoque ferè omnes circa plenilunium mors habet. Certè in Martio anni 1629, quo hæc scribimus, Reverendum Virum D. Martinum Gratianum Ecclesiarum Reformatarum in Polonia majori Superintendentem, Curam

rum & Equit
reditione.
furosi. Qu
bri copia,
tanti quan
l. 5. Theat.
conunctio
Nam hora
uram parte
re incipit p
gece. Liba

DE

D
funt
re cursu
teligo, qu
è mortalit
nativitati
nec in æ
li progres
to reliqui
des Plato
Est quoque
perhibet or
tempore præ
ad humanam
quam
DEV. M
appatura
Balaam di
tera est qu
secundo app
mzana Pat
exclusis loc
tam milia h

rum & Equitem Israël abtulit. Memoria fit in benedictione. Luna Soli opposita vehementius insanunt furiosi. Qui Encephalosi laborant, præ iniuria cerebri copia, in Lunæ oppositu suffocantur. Hinc Britannii quartâ decimâ Lunâ insanos verberant. *Bodin. l. 5. Theat.* Rectius denique postero die quàm horâ conjunctionis luminarium exhibetur antepilepticum. Nam hora conjunctionis silet Luna, nec sunt in alteram partem *ποσειδ*, seu momenta, proximo tempore incipit post eam operari in humoribus, eosque augere. *Libav. Epist. 15. ad Schnitzer.*

CAPUT VII. DE STELLIS NOVIS.

DIximus de illis quæ ordinariè à natura in cælo fiunt; adjiciamus jam quædam, quæ supra naturæ cursum divina produxit dextera. Stellas novas intelligo, quæ apparere, & perpetuæ expertes durationis, è mortalium mox evanescere oculis. Primas sibi tribuit nativitatis Dominicæ stella; cui nec in firmamento, nec in æthere locum fuisse testatur *Fulgentius*: instabili progressam motu, exerto modò vultu, modò occulto reliquit. *Damascenus l. 2. Orthodox. fidei.* Chalcides Platonicus, hæc de ea super Timæum Platonis: *Est quoque alia sanctior & venerabilior historia, quæ perhibet ortu stellæ cujusdam insolitæ, non morbos, mortemque prænuñciatam, sed descensum Dei venerabilem, ad humanæ servationis, rerumque mortalium gratiam; quam a Chaldeis fuisse observatam testantur, qui DEVM nuper natum muneribus venerati sunt.* Ejus apparituræ scientiam unde acceperint, ostendunt libri *Balaam* divinatoris, in quibus pleraque fabulosa. Altera est quæ anno millesimo quingentesimo septuagesimo secundo apparuit. Hic verò est ille annus, quo Bartholomæana Parisiis cædes perpetrata est, in qua (aliis non exclusis locis) triginta hominum millia interfecta, centum millia honestissimarum familiarum triduo oppressa:

viduis ac pueris orbis innumerabilibus, ad summam, vel mendicitatem, vel inopiam redactis. *Prisbach. in respons. ad Oration. habitam apud Helvetios.* Summa. Tanta illa erat, ut prudentiores Protestantium partibus minime addicti, cum ad se ex tristi presentis status cogitatione sensim rediissent & factum execrantes, ejus causas & excusationem curiosa vestigatione quaterent, judicarent: Nullum similis sevitia exemplum, in tota antiquitate evolutis gentium annalibus reperiri. *Thuan. l. 53. Histor.* Apparuit verò illa stella 6. Idus Novembris, sub Cassiopeæ asterismo. Locus intra Sphæras cœlestes in ipso firmamento à quibusdam datus est: Nec cauda illi, nec coma, sed reliquarum instar æquales de se emisit radios. Diameter illius continebat terræ diametrum septies cum una octava, & corpulentia 361 & una semisse excessit eandem: Solem bis cum duabus tertiis. *Tycho Brahe 1. parte Progymnas. Astronomia.* Hæc tamen magnitudinis & luminis eminentia, paulatim postea defecit, donec prorsus esse desit. Motus ejus nullus fuit, excepto eo quem cum fixis communem habuit, eadem semper ad vicinas Cassiopeæ stellas dispositione servata. Duravit per 16 menses. Quid portenderit, variè à variis explicatum. *Gemma Frisius in Cosmocritica*, post natum Christum vix aliud phænomenon ei comparandam scripsit, sive sublimitas signi, sive raritas, sive diurnitas spectetur. *Britanni* ad funestam *Mariæ* mortem id retulerunt. *Astrologus quidam Oxoniensis* hujus sententiæ author, qui per Cassiopeam Cephei Regis sororem, in boreali plaga reginam aliquam denotari aiebat, & ex sedecim mensium duratione, juxta *Arabum* nescio quod Apotelesma, & ascensu stellæ in superiora, reginam illam Septentrionalem, post sedecim annos, in cœlestem regionem evoluturam vaticinabatur. Cui vaticinio eventus postea fidem adstruxit. *Thuan. l. 5. 4. Mollerus* novum ex ea prophetam, circa annum 1590 expectasse visus est, Evangelii que per orbem victoriam *Liborovius* bellum anno 1619, primatui in Germania principis anno 1620. exilium, e usdem per Orientales

anno

anno 1627 restitutionem, & plura alia, sed fallente eventu prædixit. Extat de illa pium & nervosum clarissimi ejusdam viri carmen; quod subjungo.

Iste novus nullo furiali crine Cometes,

Et radians puro, cui nitet igne jubar,

Ecquid portendat terris, DEVS ille Deorum

Novit, & ostendent tempore fata suo.

Quod si humana aliquid possunt præsciscere mentes,

Talia scruta i nec mihi signa nefas.

Hic ille est olim parvam Davidis ad urbem,

Duxit ab Eoo, qui prius orbe Magos:

Et qui nascenti præluxit, nunciat idem,

Ecce redux reducem rursus adese DEV M.

Huic igitur felix ô turba applaude piorum:

Tu verò Herodes sanguinolente time.

Mense quinto post stellæ disparitionem profluvio sanguinis exspiravit *Carolus*. Tertia est illa, quam annus 1577. in Novembri vidit, quæque an, sequenti Ianuarii vigesimo sexto disparuit. *Mestlinus* eam in orbe Veneris collocat, *Tyche* capitis diametrum habuisse milliaria Germanica; 68 scribit. Erat tum in obsidione *Dantzicum*, & ann. 1578 bellum *Moscoviticum* inchoatum est. Magnorum virorum mortes potendisse creditum est. Certè eo anno (*Thuanus* l. 65.) post obstinatam in Africa pugnam, *Sebastianus Rex Lusitania* obiit, nec non *Melcus Cherisus Mauritania Tingitane Rex*, ad quem oppugnandum venerat: sed & *Machumetes* belli incentor, in aquis submersus. Occisa octo Christianorum millia, totidemque capta, tota fere *Lusitanorum* nobilitas in *Mauritanorum* devenit manus. Id uno factum die, *Lusitania* post regnum *Philippi* cessit imperio. Anno tandem millesimo sexcentesimo quarto circa principium *Obobris* apparuit quarta nova stella, in decimo septimo *Sagittarii* gradu, uno tantum & triginta minutis ab *Ecliptica* remota. Ponunt eam *Astronomi* inter *Sphæram Saturni*, & orbem fixarum: id tamen absurdum videtur *Keckermanno Alg. xi. V. de stella anni. 1604. thes. 53.* tum quia peculiarem suum motum habuit, distinctum ab orbe *Saturni*, & stellarum fixarum:

tum quia stellæ in & cum suis orbibus; illa nullum habuit. *Crabbius* expresse eam à centro terræ removet milliariibus 2226636, & à superficie terræ 22266777. *disput. de Cometis Thefib.* Atque inde deducit eam terra majorem nonages semel: hinc supra Saturnum confluisse evincit; cum distet à terra milliariibus 1007250. Fulsit quadrimestri toto, hinc à 28 Novemb. Saturni, à 29 Solis, à 13 Decemb. Mercurii conjunctionibus, inde Mercurii, Martis, Solis Major proximo oppositionibus conspicua: quæ magnas deliberationes, confederationes, mutationes, per *Franciam, Hispaniam, Belgium, Angliam* portendere credebantur. *Thuan. lib. 151.* Oppositionem autem 6 Junii factam, ut ominosam accipiebant, bellaque & calamitates diversas multis populis hanc stellam allaturam, rebantur, præsertim Germaniæ ob religionis negotium. Scripsit de ea excellens Mathematicus, & superstitioni Astrologicæ ex testimonio *Thuani* minime addictus, *Keplerus*. Hunc vide. Hæc phænomena stellas nomino; non quod nesciam ad Cometas referri, sed quod videam in æthere inter secunda collocari mobilia (quod Cometis non competit) & ælestes vocari: tutiusque existimo stellarum insignire nomine, quam Cometarum imposito, doctrinam illam Meteorologicam à vetustissimis haustam, evertere.

CAPUT VIII.

DE PRÆDICTIONIBUS
ASTROLOGICIS.

Diverforum de Astrologicis prædictionibus diversa est sententia. Magnificiunt quidam; tanquam inanes rejiciunt nonnulli. Certum est naturales actiones, ut anni, dierum, noctium, & tempestatum vicissitudines, suas quia certas causas in syderum habent positu, præcognosci etiam ex illis. Nihilominus quia materia elementaris fluxa & mutabilis est, universales causas multæ

multæ particulares vincunt, plurimæ utriusque cursus
stellæ adhuc incognitæ, aliæ aliis aliquando viribus suis
se opponunt, artifices experientissimi tari, ingens deni-
que in constituendis domorum initiis, finibus, & pro-
prietatibus distantia, errores obrepere mirum non vi-
detur. *Bartholin. de Calo.* Quòd si particulares, & indi-
viduas actiones attendamus, major consequitur aberra-
tio. Præter enim influxum astrorum universalem, par-
ticularis est à speciali qui oritur complexione. Bonum
Cœli influxum materiæ impedit indispositio: malum
temperiei à parentibus traductæ bonitas. *Esavum & Ia-
cob* eadem cœli prolatos constitutione, diversissimam
expertos sortem, notum. In civilibus actionibus nihil
istis relictum loci; Elegans *Bodini* sententia l. 4. de Re-
publ. c. 3. *Est una, inquit, omnium Philosophorum etiam
sylorum, qui otiosè quid in calo fiat, disputant, disciplina;
slyderum affectione, ac potestate non teneri sapientem, sed
eos tantum, qui belluarum impetu, & cupiditate feruntur,
nec se rationis ac legum optimarum imperio duci vo-
lunt, quibus sapientiæ Magister Salomon, rosarum tor-
menta acerbè intentavit.* Ausi tamen tentare plurimi.
Chaldæi ex gestis diem natalitium, ex die natalicio uni-
versæ vitæ colligebant fortunam: ne respuerentur, 470-
millia annorum, in hujus artis consumpta vendicabant
experientia. Eo denique progressa fuit audacia, ut non
minus referre jactitarint, quàm cœli facie quove modo
dispositis syderibus fundamenta struerentur ædificiorû;
aut texerentur, consuerentur, induerentur, vestimenta;
quàm ex qua cœli affectione nati primum pueri. *Lucius
Tarutius Firmianus*, ex Romuli rebus gestis, vita, mor-
te, invenit illum satum Olympiadis secundæ an. primo,
Mensis die vigesima tertiâ. *Peucer. de divinat. sect. de
Astrolog.* Natum autem vigesima prima die mensis Toth,
sub ortum Solis; Inde etiam Romæ repetit natalem,
hancque cum esset in jugo Luna, Sol cum Mercurio &
Venere in Tauro, in Piscibus Iupiter, in Scorpione
Saturnus cum Marte, natam esse dixit. Huc refer &
illam, qui ex prima die Ianuarii, omnia prædicere
voluit.

Rorida (inquit) si nubes confixerit Iridis arcum.

Pacatum mundo federe numen erit.

Si micet à calo lampas, fax, lancea, trabisque;

Fervebit longo tempore terra nimis.

Si rugiat tonitru, transcendent flumina ripas;

Et nauta infaustum fluctibus aquor erit.

Insonet horrificum sive intremat incluta tellus;

Exul erit pietas, exul & ipsa fides.

Si glacijs gelidas condenset saxea lymphas

Parturiet sobolem femina quæque marem.

Majol. Colloq. 1. Canicular. De talibus verum illud. Mathematici levibus & ineptis ingeniis fallaci syderum interpretatione, quaestuosam mendacis suis caliginem injiciunt. Valer. Maxim. l. 1. Exempla falsitatis habemus in Niceta Choniata prudenti alias Historico. Noster, inquit, temporibus, Imperatores nil sine præscripto Astrologorum agunt: & rebus gerendis dies atque noctes eligunt, ut sydera dictarunt. Itaque Alexius Imperator diu cunctatus quando Blachernas opportunè rediret; tandem dies & hora ex astris eliguntur. Redit & quidem ita feliciter, ut cum primum se moveret, terra ante ipsum profundè dehisceret; atque ipse evaderet, sed Alexius gener ejus, & multi illustrium in specum delaberentur, & dederenturque: Eunuchus verò unus è gratiosis planissimè periret. Magis ridendum de manuele. Ejus imperio Siculi & Latini mare occuparant vicinum Byzantio. Classem ille aliquoties emiserat, sed sequiore fortunâ, Consuluntur igitur Mathematici, eligitur dies felicior, Parat se Constantinus illustris Vir, sed iterum revocatur: quia exploraverat Princeps, parum certè & sagaciter indagacionem factam, & erroris aliquid intervenisse. Constituitur igitur iterum thema, die electo Const. emittitur. Vix in mare progressus, ipse cum suis capitur. Lips. in moniis Polit. Egregiam artem. Miror tamen, dum haud frustratos eventus leguimus quosdam. Nigidius Figulus Augusto Imperium prædixit. (Xiphilinus.) Thrasyllus Tiberii imperium, suumque periculum cum in turri unâ cum principe esset, & de jici

deici in pr
Omn. La
dicari, &
quo genit
devorantur
mianus ac
& jam ure
erunt. &
laniaverunt
tacum ille
fian, &
factum se
ab aquis
est in pu
chiepiscop
dio perit
dibile vif
In sedicio
furore su
prædixer
gnitatem
sandra de
savit. Na
sibi astr
culus com
ricus in
mè miran
Cervinus
tiam Troia
fer, qui A
scripta ad
modo que
consulte p
probatarur
ipsum l. 1. M
l. 4. Disjunct
etiam permi
& illas non
agratem De

deijci in præcipitia deberet, prævidit. *Suetonius in Octavio*. Largius Procilus diem obitus Domitiani indicavit, *Aseletarius* genus addidit, & quæsitus ab eo quo genere mortis sibi pereundum esset; à canibus devorandum respondit. Factum. Quamvis enim Domitianus ad fidem coarguendam exuri subito iussisset, & jam ureretur; ortus tamen subito nimbus, rogum extinxit. Spectatores diffugerunt, canes advenerunt, laniaverunt. *Sucton. in Domitiano*. *Iosephus* Antiquitatum ille Iudaicarum Scriptor, se Imperatori Vespasiano, & Tito filio orbis dominium prædixisse scribit; factum scimus. *Petrus Leontius* Medicus Spoletanus ab aquis sibi imminere prædixit exitium: inventus est in puteo submersus. *Iovius Elog. 35. Pisanus Archiepiscopus* inquisivit Astrologos de fato suo, suspensio periturum prædixerunt. *Annal. Florentini*. Incredibile visum in tanto honoris fastigio, verum tamen. In seditione enim, *Sixti IV. Pontificatu*, repentino furore suspensus est. *Richardus Cervinus* Astrologus prædixerat filio suo *Marcello* summam in Ecclesia dignitatem. Hinc ille spe concepta, cum à Matre *Cassandra Benna* ad nuptias invitaretur, pertinaciter recusavit. Nolle se, dictitans *clariorem longe fortunam, quam sibi astra calibi ac soluto portenderent, matrimonii vinculis commutare*. *Thuan. l. 15.* Factum, id *Lucius Gauricus* in libro geniturarum prodidit, qui liber, quod summè mirandum scribit *Thuan. l. c.* triennium antequam *Cervinus* Pontifex proclamatus est, *Venetis apud Curtium Troianum* publicatus fuit. Hic verò est ille Pontifex, qui *Anagnoste* de more sacros libros, aut patrum scripta ad prandium recitante dixit: *Non videre se, quomodo qui fastigium hoc altissimum tenerent, saluti sua consulere possent*. Hæc sunt prædictionum eventu comprobatarum exempla. Instinctui quasdam adscribit *Lippus l. 1. Monitor. part. 1. cum Dæmone Delrius* quasdam l. 4. *Disquis. Magic. cap. 3. questione secundâ* Certum etiam permitti interdum à Deo in pœnam audientium, & illas non nisi ex accidenti veras esse. Vide fuse de his agentem *Delrium*.

THAV-